

KREŠŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLICKÉ NOVINY

VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ SOBOTU NA ŠESTNÁST STRANÁCH.

Predplatná cena :
Na celý rok — — 4 koruny — hal.
Na pol roka — 2 — — —
Na štvrt roka — 1 — — 20 —
Jednotlivé číslo 8 hal.

Zodpovedný redaktor :
Dr. ALEXANDER ERNSZT,
 páp. komorník.
Majiteľ a vydavateľ :
JAN MOLNÁR.

Redakcia a vydavateľstvo :
 Budapešť, IV. ker., Ferencz-József-rakpart 27. szám.
 sem sa majú posielat' predplatky, jako dopisy do novin
 ohlášky a náhodné reklamácie. Cena jedného 5 stúpcového
 nonpareill riadku 30 hl. Rukopisy sa naspak nedávajú.

Rozpomienky na čase.

Deň prvého októbra na veky ostane pamätným pre krajinu uhorskú. Desať rokov je práve tomu, čo v tento deň do života uviedli cirkevno-politické zákony. Desať rokov je tomu, čo Uhorsko, cez tisíc rokov kresťanské, nestojí už viacej na kresťanskom základe. A prítomne zas len ten istý gróf Albin Csáky povolaný bol ku kráľovi, ktorému bola pripadla tá smutná úloha, aby ako tehďajší kultusminister cirkevno-politické boje sriadil, uviedol a previedol a kroz to kresťanské Uhorsko i toho vonkajšieho náteru kresťanstva vyzliekol.

Z akej príčiny bol zas ku kráľovi povolaný ten istý gróf Albin Csáky, na ktorého kultusministerstvo milliony kresťanov a katolíkov veľmi smutne sa rozpomínajú? Nemôže to mať inej príčiny, ako aby dal radu kráľovi a rozložil svoje náhlady o hrozne smutnom stave, v akom nachodí sa celá monarchia a s ňou spolu dynastia a trón. Akú radu mohol a vedel dať gróf Albin Csáky kráľovi? On o tom nehovorí, svet to ale už od dávna vie, že aký radca, taká rada. Čo sa však toho hrozného stavu týče, do akého krajina naša upadla, to uznať musí každý človek, že tento krušný stav zapríčinily tie isté otázky, ktoré pred desiatimi rokmi zapríčinily tie takrečené cirkevno-politické zákony. Vojenské otázky, alebo ten militarizmus splodily tie civilne sobáše. Aby utíšili pobúrené mysle liberálov, freimaurerov a židov, predhodili vtedy molochovi tie najväčšie poklady čo mala krajina. Sviatosť stavu manželského obeťovali k uspokojeniu živlov a za prevedenie otázok, ktoré krajine nikdy neboly ku prospechu.

Aby liberáli, frajmaureri a židia povolili niekoľko vojakov, bodákov a koní, katolíci Uhorska museli obetovať to najsvätejšie čo mali, sviatosť stavu manželského. Nepriatelia cirkve roztrubovali vtedy po celom svete, že Uhorsko len kroz toto vstúpi do radu vzdelaných a kultúrnych národov, a že hmotne spevnie a zabezpečí si stanovisko nepremožiteľné. Liberalizmus slávil vtedy orgie po celej krajine. I ten najposlednejší notárik tej najmenšej obce vystatoval sa tým, ak veľká porážka je to pre cirkev a najmä pre kňazstvo. Našli sa i takí, čo občanov proti cirkevným vrchnostam, ako farárom, doprosta búrili. Sama liberálna vláda nejedného kňaza prenasledovala, naliehala na jeho odsúdenie. Každý prostriedok bol dobrý, keď len viedol ku cieľu. A tento cieľ bol uponíženie cirkve. Cirkev a katolíci Uhorska nenie sú uponížení týmto besným útokom na jejich najsvätejšie poklady, ba prišli ku seba povedomiu a ku presvedčeniu sa o tom, že Boh i tie najhoršie veci k dobrému vie obrátiť. Zo zápasov cirkevno-politických vyšla kresťanská ľudová strana ku ochrane cirkve a ku ochrane kresťanského ľudu. Malá bola táto politická stránka, keď povstala, teraz ale spevnela a v bojoch utúžená je záštitou katolíckych záujmov.

Cirkev teda neupadla, ani ju rany — liberálmi jej zavadané — neuponížily. Kto ale upadol? Kto je uponížený a potupený pred celým svetom? Len tí, čo cirkev uponížil a potupil chceli. Kdeže sú tie veľké výhody, ktoré cirkevné politické zákony vymohly Uhorsku? Či Uhorsko nasledkom týchto zákonov spevnelo mravne, či spevnelo hmotne? Či si vydobylo vážnosti na vonok, blahonosného vývinu v krajine? Alebo tieto zákony

prispely ku hospodárskemu vývinu krajiny? Oproti, od tých čias, čo tieto zákony zavedené sú, ako by kliatba ležala na všetkých verejných záležitostiach. Krajina nemôže prísť ku pokoju. Na vonok nemáme žiadnej vážnosti a žiadneho úveru. Bez úveru ale krajina len tak sa nemôže hýbať a vyvíňať, ako jednotlivý človek bez kreditu. Predtým Uhorsko z cudzozemska dostávalo peniaze a s týmito pracovalo. Tieto pramene teraz celkom vysiakly. Nachodili sa v značnom počto aj cudzozemskí obchodníci, ktorí veľké kapitále vkladali tu do obchodov. Prítomne v cudzozemsku nikomu nenapadne, aby svoje peniaze do Uhorska doniesol, bo by tu istotne o ne prišiel. Veď ale Uhorsko je štát hospodársky, to snáď len netrpelo pod tým liberálnym gazdovstvom? Horký že nie. Keď sú dobré úrody, má výživu hospodár. Toto je ale už všetko, bo ostatne, čo by si mohol na bok odložiť, musí dať na dane. Keď sú ale zlé úrody, neostane hospodárovi dostatočného ani na výživu, na dane eksekuje ale štát, čo u neho najde. Nič viacej nesvedčí o hroznom stave hospodárskom Uhorska, ako tá smutná pravda, že tu svet zo všetkých strán, ešte aj z tých najúrodnejších krajov, pred hladom uteká do cudzieho sveta. A nič dôraznejšie neobjasňuje hrozné pomery naše hospodárske, ako tá krušná skutočnosť, že v hlavnom meste Uhorska sekajú ľudu konské mäso v mestských jatkách. Veď Uhorsko od jakživa tučnú roznú lichvu lifrovalo celej Európe. Včul ale pod liberalizmom to tak ďaleko doviedlo, že samo musí jesť koninu. Dožijeme sa snáď i toho, až ten liberalizmus ešte dlho potrvá, že v hlavnomestských jatkách vážiť budú potkanov a všeliaký hmyz. Hrozná drahota panuje po mestách a dedinách. Patričné kruhy politické vo Viedni sa o to nestarajú. Im len o to ide, aby liberalizmus u nás v Uhorsku ešte ďalej panoval.

Kresťanské obyvateľstvo Uhorska pri všetkej biede má ale aké-také zadosťučinenie. Toto zadosťučinenie záleží v tom, že tá liberálna stránka ktorá toľkej škody narobila korune a trónu, ktorá krajinu hmotne zničila, ktorá Uhorsko vyzliekla z charakteru kresťanského, ktorá bola ľudu vždy na náramnú škodu duševnú; to zadosťučinenie má prítomne ľud kresťanský, že táto všetkého zlého schopná a ku každej nezákonnosti hotová stránka zničená leží pred jeho nohami. Ani sa

táto stránka nemôže viacej ku vláde pozdvihnúť, bo sa hrozne prehresila proti tým najväčším a najsvätejším pokladom ľudu, proti vlasti a proti kresťanskému náboženstvu. Toto každý nahliadne len vo Viedni to nechcejú nahliadnuť. Tam sú ešte vždy tej falošnej mienky a toho krivého presvedčenia, že uhorsko-rakúsku monarchiu len liberalizmus udržať môže. Preto ako pred desiatimi rokmi liberálne vojenské kruhy viedeňské s civilným manželstvom liberálnemu molochovi obetovali kresťanské Uhorsko, náboženské presvedčenie a city million a million rodín, tak prítomne tomuže molochovi obetovať chcejú Uhorsko i s celou jeho konštitúciou. Ten istý barón Gejza Fejérváry, ktorý pred desiatimi rokmi bojoval za civilne manželstvo, bojuje prítomne za zpotvorenie, keď nie zničenie uhorskej konštitúcie. Bo že Uhorsku konštitúciu zpotvorí a asnaď celkom zničiť chcejú, toho smutným dôkazom je, že sa spojili s tým najnebezpečnejším na svete elementom, so socialdemokratmi. Liberáli a socialdemokrati majú teda udržať uhorsko-rakúsku monarchiu! Ktorý blázon uverí to na tomto širom svete? Liberáli tak ako socialdemokrati sú osvedčení nepriatelia kresťanstva. Že uhorsko-rakúska monarchia doteraz trvá, to môže len kresťanstvu ďakovať. Kresťanstvo je ten základ, na ktorom táto veľká a niekedy chýrna monarchia pevne stála. Kto na základe tohto rušá, ten je nepriateľom vlasti a je spolu aj nepriateľom celej monarchie.

Udržanie monarchie a v prvom rade udržanie konštitúcie vlasti mali na zreteli politické stránky, keď sa v koaliciu spojily. Medzi všetkými týmito politickými stránkami *ľudová strana* s najčistejším svedomím môže o sebe pred celým svetom povedať, že ona od prvopočiatku jej jestvovania všetko vynaložila na to, aby túto monarchiu a vlast udržujúci kameň, totiž *kresťanstvo* neporušene bol udržaný. *Ľudová strana* neohrožene bojovala zákonnou cestou proti zavedeniu civilneho manželstva. *Ľudová strana* otvorene poukazovala na to nešťastie, ktoré krajinu stíhať bude, keď ju kresťanského charakteru pozbavia. *Ľudová strana* bránila svätosť rodinného krbu proti nápadom liberálnych bezbožníkov. *Ľudová strana* napokon úprimne poukázala na to, čo nasledovať bude, keď kresťanstvo obetovať budú rozličným otázkam vojanským. *Ľudová strana* ako

bránila vždy kresťanstvo a práva ľudu, tak bránila aj konštitúciu vlasti.

Prítomne teda, keď zas gróf Albin Csáky a barón Gejza Fejérváry, jeden radou, druhý ale ako ministerpredseda vládou idú spravovať osudy krajiny, rozpomínajúc sa na to, ako obidvaja prehrešili sa proti kresťanstvu v minulosti, pri budúcom účinkovaní jejich len to môže tešiť každého kresťana, že Pán Boh nedopustí, aby jedle až do neba rástly.

Krvavé demonštrácie socialdemokratov.

Budapeštianski socialdemokrati ukázali vo stredu dňa 27. septembra večer, že im ani majetok, ale ani život občanov nenie svätý. Pekelnou nenávisťou plní, až na smrť prenasledovať by chceli každého, čo jejich vlastizradné a bezbožné ciele nepodporuje. Predovšetkým koalíciu a všetky politické stránky, čo ku nej patria, radi by zničť do posledného muža. Ponevác sú toto nenie vstave, besnota jejich obracia sa proti tým občanom, čo zámary koalície schvaľujú a za túto verejne sa osvedčujú. Len cieľom osvedčenia jejich politického presvedčenia shromaždilo sa vo stredu večer viacej študentov university pred kruhom neodvislej stránky. Študenti tak, ako aj početní mešťania, čo sa ku nim pripojili, držali sa pokojne a poriadne. Socialdemokrati ale už dľa dávno vymysleného plánu napadli ich nožmi, kyjakmi a železnými drúkami a v jejich besnote nikomu nedali pardon. Pri tejto krvavej demonštrácii poranili do polsta ľudi a medzi nimi viacej až na smrť ťažko. Prítomná policia nepochopiteľným spôsobom proti krv prelievajúcim socialdemokratom len potom zakročila, keď už bolo neskoro. Aby čitatelia «Kresťana» vlastizradnú, lúpežou a vraždou pracujúcu spoločnosť socialdemokratov dôkladne poznali, o jejich poslednom krveprelievaní podáveme vo výfahu nasledujúcu zprávu:

Chýr o tom, že študenti vysokých škôl s faklovým pochodom poctiť chcejú koalíciu vo stredu večer, viacej sto ľudi prilákali na okružnú cestu Alžbety. Množstvo až do pol ôsmej chovalo sa pokojne. Ľudia stáli po oboch stranách okružnej cesty a pretriasali bežné politické udalosti. Pred vchodom kruhu neodvislých stálo 100—200 študentov, ponevác bolo povedano, že sa socialdemokrati v celom množstve chcejú vrúť do tohoto kruhu. Množstvo ľudi zrastalo s každým okamžením a prichádzali aj socialdemokrati a miešali sa medzi ľud. Nápadné bolo, že socialdemokrati dochodili ozbrojením kyjakmi a ťažkými palicami a už z očí im bolo vidieť, že nedobre zmýšľajú. V obchodoch okružnej cesty, v kaviarňach a hostincoch chýtro pozpúšťali železné mreže a brány na domoch pozamikal. Množstvo sa ešte vždy pokojne chovalo; jedni sa rozprávali, druhí čítali cedule nanajvýš poburujúceho obsahu, ktoré socialdemokratickí šuhaji rozhadzovali medzi shromaždenými; iní zase prišli tam zo zvedavosti,

aby videli čo sa to bude robiť, rozprávajúc sa jeden s druhým o všeličom, pričom mnohí odsudzovali pokračovanie socialdemokratov.

Dorukovanie socialdemokratov.

Okolo pol ôsmej slyšať bolo zvuky socialdemokratickej piesne «Marseillaise». Zvuky sa vždy viacej približovali, až napokon vidieť bolo väčší oddiel socialdemokratov, ktorí v radoch štyria a štyria dorukovali. Každý z nich mal v ruke krátky malý kyjak, ktorým sa vyhrážali. Mnohí medzi nimi boli opilí, oči jejich blišťaly sa od pálenky, viacej ale ešte od besnej nenávisťi a zlosti. Táto trupa postavila sa pred kruhom neodvislých a odspievali ešte raz pieseň «Marseillaise». Na to zdvihly sa razom neslychaný hluk, viskanie a hvizdanie zo všetkých strán, pritom nadávanie a zlorečenie na koalíciu. Táto mačacina vsutku koalícii bola vystrojená. Študenti pred kruhom neodvislých odpovedali na túto besnú demonštráciu s éljenami na koalíciu a spievali národné piesne. Socialdemokrati zase spievali ich revolucionárnu pieseň «Marseillaise». Takto si stály za čas obe stránky jedna oproti druhej. Hneď spievali socialdemokrati, hneď zas študenti. V oblokoch kruhu ukázal sa kedy-tedy jeden z ablegátov, ako ho ale socialdemokrati zazreli, poctili ho hneď tými najnehanebnejšími výkrikami. Pozdejšie vyhasnuté byly všetky svetlá v kruhu neodvislých. Socialdemokrati vymysleli si jeden diabolský plán. Oni chceli študentov zbit. Ponevác ale pred kruhom neodvislých len málo študentov sa nachodilo a druhí študenti nachodili sa pri veľkom shromážení v inej záležitosti, odtelefonovali im falošne v mene jejich súdruhov, ktorí pred kruhom neodvislých stáli, aby týmto chýtro prišli na pomoc, lebo že ich socialdemokrati napadli a nachodia sa vo veľkom nebezpečenstve. Na tento falošný chýr pretrhli študenti jejich shromáždenie a išli všetci na okružnú cestu Alžbety pred kruh neodvislých.

Napadnutie študentov.

Socialdemokrati, ktorých sa 2000—3000 nasbieralo, doposiaľ len hulákali a vykrikovali, pri čom pomali až ku vchodu do kruhu neodvislých prikročili. Prišli takto až ku samým študentom, tu potom zdvihli jejich kyjaky a ťažké palice sa začaly študentom na hlavy trepať. V tom okamžení dorazili ta ale aj telefonom zavolaní študenti, ktorí napadnutých sedruhov svojich bránili. Bár študentov pomerne ku socialdemokratom málo bolo, tí predsa nútení boli sa utiahnuť, nejedon pravda s prebitou hlavou, bo sa študenti zmužile bránili. Socialdemokrati sa ale len preto utiahli, aby sa zase sobrali k novému útoku.

«Ide policaj!»

Zvestný výkrik: «Ide policaj!» ozval sa razom zo všetkých strán. Socialdemokrati začali na to ako bez hlavy utekať. Študenti ale pustili sa do hlasitého smiechu nad týmto zmužilým kúskom internacionálnych hrđinov. Ponevác ale socialdemokrati videli, že je policajtov málo, ktorí sa na rohu Dob ulice postavili, vrátili sa zpiatky a

začali poznové spievať jejich revolucionárnu pieseň, na čo im študenti národnými piesňami odpovedali. Tu holo razom slyšať štrkot rozličných okien. Socialdemokrati mali pri sebe nielen kyjaky, nože, lež aj kamene. S kameňami začali teraz bombardovať okná. Povybįjali najprv okná na kruhu neodvislých, potom na redakcii: «Független Magyarország». Tu nachodila sa práve manželka fotografa Alexandra Alvinczy, ktorú kameň tak nešťastne trafil po ľavom oku, že ho — ako lekári hovoria — podistým ztratí.

Krvavá bitka.

Socialdemokrati blížili sa zase ku študentom, ťažké kyjaky padaly nemilosrdne na hlavy mladých ľudí, v rukách socialdemokratov blišťaly sa nože, ktorými ako diví a besní do študentov pichali. Namáhali sa oni teraz pretrhnúť pevnú tetaz študentov a vrhnúť sa do kruhu neodvislých, kde by pravdepodobne všetko boli porúchali a dolámali. Študenti sa však pevne držali a neustúpili ani na krok, pri čom sa udatne bránili. Premoci socialdemokratov museli konečne uhnúť, ktorí ich ku múru pritlsli. Viacej študentov hľadalo útočisko v pitvore, socialisti ale utekali za nimi a zbili ich do krve. Už sa bolo čo k obávaní, že sa socialdemokrati skutočne vrátia do kruhu, keď mestský kapitán kommandoval ataku. Policajti napredovali, oslobodili vehod do kruhu a vyčistili aj pitvor a predsieňu. Policajti pri tomto so socialdemokratmi zabochodili ako v rukavičkách a len ich trochu na stranu odtlsli. Jedon mladý šuhaj socialdemokratický sa ale tak nezbedne držal a besne pral okolo seba, že sotva šesť policajtov s ním vládalo. Pri čom sa mu pravda aj dosť bitky dostalo, kým ho na mestký kapitanát VII-ho okresu dovedli.

Nové napadnutie nožových rytierov.

Prišla konečne aj policia na koňoch, socialdemokrati zastavili svoje mäsiarske remeslo, len čo viskali a vykrikovali. Policajti postavili sa, jedon oddiel pri Dob ulici a druhý pri Király ulici. Kto sa nazdával, že včul bude pokoj, ten sa — ako to uvidíme — veľmi zklamal. Židovskí vodcovia prišli medzi socialdemokratov a búrili ich podpalačnými rečami k ďalšiemu pokračovaniu v tom krvavom remesle. Socialdemokrati ako diablom obsadli začali na to okolo seba prať a nožami stuchať koho len popadli. Utekalo pred nimi všetko čo len mohlo. Len študenti vydržali pevne pri dverách kruhu neodvislých. Tu mestský kapitán Szirmai usiloval sa socialdemokratov odtrhnúť od študentov, preto policajtov kommandoval medzi nich, ktorí ich pred sebou hnali ku Wesselényi ulici a tam kordon pred nimi tiahli. Socialdemokrati v jejich nevládnej nevoli dali sa na to nešeredne hvizdať a vykrikovať. Hneď zas spievali jejich revolucionárnu pieseň, a tento hrozný koncert trval od 9. až do 10. hod. večer.

Práca dobrovoľných ochrancov.

Kým socialdemokrati jejich mäsiarske remeslo vykonávali, lekári dobrovoľných ochrancov v kruhu neodvi-

slých a v susedných kaviarňach obväzovali poranených. Ťažko ranených poslali do Rochusovej nemocnice, ľahko ranených zaviedli domov. Lekár dobrovoľných ochrancov dr. Löbl bol tiež ranený. Policajní inšpektori a policajti boli ranení kamením.

Rozprášenie socialdemokratov.

Keď mestský kapitán Szirmai videl, že sa socialdemokrati nechcú rozísť, kommandoval proti nim policajtov peších a na koňoch. Teraz sa ale do týchto dali socialdemokrati a začali ich obrábať kamením a palicami. Rozhorčení policajti vytiahli na to šable a hnali ich do pobočných ulíc. Tu ale tiež z domov hádzali na policajtov kamene a sódové flšky. V tých uliciach, po ktorých socialdemokrati tiahli, neostalo celého okna.

Vlamačstvo a lúpež.

Túto príležitosť použilo viacej súdruhov a vylámali výklad zlatníka Linhart, ktorý celkom vyrabovali, z výkladu kožušníka Fabits-a vybrali celý drahocenný kožušný tovar.

Menoslov ranených.

Na smrť ranení sú: Ludvik Schandel, 18-ročný študent univerzitný (prebodnuté pľúca); Viktor Hagelmauer, 30-ročný opatrovník koní (dodrúžgané prsá); Eugen Somogyi, 14-ročný študent (prebodnuté brucho). *Ťažko ranení:* Franc Papp, 19-ročný knihväzäč (odrezaný nos); Michal Szilágyi, 21-ročný robotník (ťažké vnútorné poranenie); dr. Vilhelm Löbl, lekár dobrovoľných ochrancov (úder kameňom); Ján Kules, 17-ročný učeň (úder); Franc Boer, 21-ročný zámočník (úder); Gabriel Kerekes 20-ročný robotník (úder); Alexander Nagy, 52-ročný robotník (úder); Franc Hlavacska (rana na ruke); Franc Schnith, 34-ročný kupec (rana na hlave); Dezider Pont, 15-ročný predavač novin (rana na hlave); Peter Soós, 14-ročný učeň (rana na kolene); Gejza Bergsmann, kupec (rana na hlave); Artur Vidor, 18-ročný žiak (rana na tvári); Jozef Farkas, 18-ročný študent university (vybité zuby); Alexander Róth, 17-ročný úradník (rana na kolene); Ján Szabó, 26-ročný farbiar (rana na hlave); Ludvik Darlay, 19-ročný učeň (rana na sluchoch); Alexandrova Alvinczer, 56-ročná učiteľka (úder na pravom oku); Henrik Davidson, 26-ročný stolár (rana na ruke); Vilhelm Brust, 18-ročný učeň (úder na hlave); Lazár Hidisch, 17-ročný učeň (úder na ruke); Michal Skopal, 25-ročný kupec (úder na ruke); Béla Schöffler, 26-ročný sadzač (úder na hlave); Eugen Tráger, 15-ročný učeň (úder na hlave a na nohe); Eugen Braun, 24-ročný úradník (úder na hlave); Otto Horváth, 21-ročný študent (úder na ruke); Ludvik Harcsó, 19-ročný študent (rana na kolene); Eugen Ivovits, 18-ročný študent (rana na sluchoch); Mikuláš Blaschek, 48-ročný stolár (rana na hlave); Ján Fekete, 20-ročný úradník (rana na hlave); Pavel Jób, 21-ročný študent (rana na nose); Štefan Kovács 24-ročný kuchár (rana na hlave).

Takýmto spôsobom zkladali socialdemokrati 27-ho

septembra ekzámene ku všeobecnému volebnému právu. A túto bezbožnú čvargu opovazujú sa nesvedomiti zvodcovia na rozličných shromaždeniach katolíckemu ľudu odporúčať?

Povedzme si pravdu.

Nazdar tomu smelému ľudákovi a dobrému kňazovi, ktorý píše články: «Kde si moja ľudová strana?» Dávno som chcel takúto pravdu a spravodlivú sentenciu čítať o tých poblúdených páňkoch, ktorí toľko škody narobili katolíkom. A keď meškal tento prísny súd, sám som ho chcel napísať. Ale lepšie, keď to ten pán vyčíta svojim spolubratom, aspoň vidia, že to nerobí nepriateľ, alebo pomstiteľ, ale napomína ich braterská láska, že čo robia, oproti sebe robia; že nie na ľavo by mali ťahať, kde sa liberáli s demokratmi, s frajmaurermi, so židmi a s daktorými národovcami objímajú, ale na pravo, kde je on, tento verný ľudák a junácky bojovník s toľkými horlivými katolíkami. Buď všemohúcemu Bohu chvála, že som sa toho dočítal.

Sto a sto ráz sme povedali, že my za ľud náš, a za katolicizmus pracujeme. My z toho žiaden hmotný chosť nemáme, ale ho osobne ani nechceme mať z ľudáctva. My len povinnosť konáme oproti cirkvi a vlasti našej. Jak jedno tak druhé len s čistým katolicizmusom, s pevným presvedčeným a s neunávnou prácou udržíme a obránime oproti nápadom zlomyseľných liberálov. Aj tak sme hlboko v tom bahne liberálnom. Každý čert sa zapre do nás, ako čo by katolíci ozaj boli otrokmi kadejakých lumpov, a žoldnierov vlády. A prečo je to tak? Snad je tomu ľud na príčine? Kto má brániť kresťanstvo? Kto má byť vodcom ľudu nášho? Kto má byť na stráži pri skale, na ktorej je cirkev Kristova vybudovaná? Veď koľko bezbožných podliakov rube do tejto skaly? Máme ju nechať padnúť? Kto má byť veliteľom vojska Kristovho? Kto bojovníkom? Kto má viesť útoky na bohaprázdnú háveď liberálnu? Pravda, taký verný smelý, bezžisťný a čistého povedomia kňaz, aký je aj náš milý brat, ktorý píše hor spomenuté články. Áno, taký ma byť každý katolícky kňaz. Kto nenie taký, ten je liberál, a nepriateľ vlastného stáda, spolu ale aj nepriateľom samého seba. Sláva a nekonečná vďaka budiž za to dobrému a vernému kňazovi!

Len hlbšie zarezat do živého, myslel som si pri čítaní jeho sentencií. Zaslúžia výčitky pre darebnosť a hriešnu sobeckosť. Aj ja hovorím, sľahať vinníka až do krve, keď je poblúdený katolík, nech sa spamätuje a napraví chyby. Veď keby sme všetci boli takí, keby sme odmeny čakali a stiskali ruky židom a kadeakým zadĺženým liberálom, čo bude z katolíkov? Kto ich obráni, ak sami budú pliesť korbáč na nich? Kto bude páňom v krajine, keď už teraz za nič nás nemajú? Prečo sme takí opovrhnutí? A prečo nevieme nič docieľiť? Ja vždy obdivujem statočnosť, a neohrozenú lásku k viere svojej toho sedliaka, ktorý odmrští od seba núkaný mu dar a s čistým svedomím ide k urne a oddá hlas svoj na ľudáka,

t. j. na toho ablegáta, ktorý bráni chudobu, a tiež aj katolicizmus. To je charakter! To je kresťan! To je vlastenec! Klobúk dvíham pred ním, a volám mu na slávu. Nuž, či je každý páňko takýto? Máme mená spomenúť? Máme pred súd postaviť týchto rytírov liberálnych? Pekný príklad vidí ľud. Pfuj! Klajem na lakomcov, a na lahostajných darebákov, ktorí aj katolicizmus zapredajú, chrbáty krčia pred liberálmi. Hja, ľudáctvo nič nedonáša, ale žid dá faru, fõispán obed, minister imfulu. Haňba kšeftári! Nuž ale dobre páni. Keď však vystavení budeme zlostným nápadom čo potom? A veru blíži sa čas, že katolíci vystavení budú takým nápadom, ktoré odvrátiať usilovať sa budú tí naši na sneme, ktorí dali sa na tú trnistú cestu, aby hájili ľud náš, a záujmy cirkve. Vtedy vás nebudú poznať liberáli, za ktorých ste kortešovali a ktorým ste zdravice pripíjali. Ku komu sa obrátite o obranu? Veď od kedy čuť hrozby divých socialdemokratov, výhrážky žido-liberálov a slobodných murárov: Dolu s kňazmi! Soštatniť všetky školy!... Áno, dav divých surovcov strojí sa k boju oproti nám. Už držia zbroj. S nimi je terajšia vláda. Oni sú jej pomocníci. Čas je veľmi prajný k útoku. Pýtam sa, kde je naša obrana? Kde je náš tábor? Kde je zbroj? Kde sú vodcovia? Snad ľud sám má viesť tento krutý boj, zakiaľ istí darební a ctižiadostní páňkovia objímajú sa s liberálmi a kľučkujú u Popperovcov? Veď všetko nešťastie, ktoré došlo a dôjde onedlho katolíkom spôsobila lahostajnosť a dychtenie po vyznačeniach... Tam by mali stáť na čele ľudu a držať ho na silnej úzde. Tak to kázal aj Pán Ježiš. A čo vidíme? Aký má byť ľud, keď vidí takéto nekresťanské skutky?

Teraz, keď socialdemokrati spojili sa s liberálmi a s frajmaurermi, nájdú sa falošní proroci a judáski zradcovia, ktorí vrhnú sa na ľud, a rozoháňajú ho z kresťanskej strany. Kde má isť ten ľud? Nazpät k liberálom do otroctva? A či k socialdemokratom? Aké to bude mať následky? Veď ustavične kričia: Ľudová strana klame ľud! Nič nerobí zaň! Dolu s ňou! Je toto kresťanstvo? Je to láska? Je to spravodlivosť? Ľud miluje rod svoj, miluje vlasť svoju, ale nedovšetkým miluje Krista. My čisto na lásku a presvedčenie ľudu sa opierame v stálom boji našom. To je naša pevnosť. My sme ho priviedli k povedomiu. My ho bránime, a ho nikdy nezanecháme. Ľud dobre pozná svojich priateľov. Odvráti sa od kšeftárov a kadeakých košerovaných katolíkov a od najatých liberálnych náhončikov, a ukáže im, že aký má byť statočný kresťan. Keď voliť bude mať, nie na liberála, ale na ľudáka bude hlasovať. S tým ukáže lásku k viere a k vlasti svojej. Ja týmto spolubratom mojím volám nazdar a prajem im, aby ich všemohúci Boh udržoval pri dobrom zdraví ešte mnohé roky.

Nech žijú všetci statoční ľudáci a ľudáčky! Dolu so zradcami!

Ondrej Hladký.

Zadovažujte predplatiteľov pre

«Kresťan»-a!

POLITICKÉ CHÝRY.

Gróf Albin Csáky u kráľa.

Nič nového pod slnkom, hovorieval starý žid Ben Achiba, a ozaj mal pravdu. Nenie to žiadna novina, že Csáky ho zavolali ku kráľovi. Csáky sriadil a previedol tie známe civilne sobáše, on je teda dôvery hodný človek pred liberálmi. Aby teda kráľovi predložil jeho mienku o politických pomeroch a naladil ho v prospech liberálov, bol povolaný na audienciu. O výsledku tejto audiencie nikomu ani slova nepovedal. Bolo by to aj zbytočné bývalo, veď každý, čo gr. Csákyho zná, i tak vie, z kadiaľ vietor fúka.

Fejérváry redivivus.

To toľko znamená, že Fejérváry zas len aj naďalej má byť ministerpredsedom. Predchodí nám on ako ten večný žid, o ktorom bájky vyprávajú, že chodí po svete a bude žiť až do dňa súdneho. Aj Fejérváry by nedbal byť ministerpredsedom až do súdneho dňa. Dva dni sa bavil vo Viedni a bol viackrát na audiencii u kráľa. Ako výsledok tejto audiencie vypráva sa, že tak Fejérváry ako jeho súdruhovia potvrdení budú zase za ministrov. Desiateho októbra, keď snem po odročení držať bude prvé zasadnutie, predstaví sa Fejérváry ako redivivus, znovu vymenovaný, a pri tejto príležitosti vyvinie aj svoj program politický, kultúrny, finančný a hospodársky a nezabudne pri tom ani na otázku všeobecného a súkromného volebného práva. Keby sa to ozaj tak stalo, ako sa hovorí a keby Fejérváry so svojim programom predložil aj otázku všeobecného a súkromného volebného práva, to by toľko znamenalo, že sa mu pošťastilo nakloniť kráľa ku použitiu tohoto hrozného prostriedku ku zavedeniu poriadku. Hovorí sa však, že Fejérváry možno ukrýva ešte aj ten plán, že snemovňu pred desiatym októbrom cestou úradného listu odročí, len aby vyhnul tej obžalobe, ktorá pozdvihnutá je proti nemu ako aj proti jeho vláde.

Ministerská porada.

Ministerpredseda barón Gejza Fejérváry v sobotu dňa 30. októbra cez obed navrátil sa domov z Viedne a na to hneď svolaná bola ministerská porada na 4. hodinu po obede, ktorá trvala až do ôsmej hodiny večer. V tejto porade dal ministerpredseda barón Gejza Fejérváry na známosť ministrom výsledok jeho audiencie u kráľa. Dľa súkromných chýrov, ktoré z tejto ministerskej porady do verejnosti prišli, ministri Ondrej György a Georg Lukács nesúhlasia s predlohami ministrapredsedy a následkom toho ani nezamýšľajú ďalej zostať v kabinete ministrapredsedy baróna Gejzu Fejérváryho. Veď

jestli vlast svoju úprimne milujú, to sa ani nemali dať vymenovať za ministrov do takej vlády, ktorá nestojí na zákonomnom stanovisku, lebo to oni dobre vedeli, že vláda Fejérváryho nenie zákonná.

Vodcovia politických stránok.

Gróf Aladár Zichy, Franc Kossuth, gróf Albert Apponyi navrátili sa v pondelok ráno do hlavného mesta. Gróf Julius Andrássy prišiel už v nedeľu do Budapešti. Výkonný výbor spojenej opozície v pondelok o desiatej pred poludním držal poradu.

Liberálna strana.

Viac členov liberálnej strany účasť chce brať na zasadnutí spojených stránok. Mnohí z liberálov sú pravda proti tomu. Dychtíve teda očakávali grófa Tiszu, ktorý v pondelok prišiel a klátiacich sa liberálov zaiste potúži, ako ten najchýrnejší štátnik celého sveta. Liberálne noviny totiž to písaly o grófovi Tiszovi, že je on ten najchýrnejší štátnik — pravda len tam, kde je sám a kde nenie druhých.

Obžaloba proti vláde.

Ako známo, do knihy návrhu snemovne vpísaná je obžaloba proti vláde. Ako sdeľujú, túto obžalobu prevedú na sneme aj v tom páde, keby dňa desiateho októbra snemovňa odročená bola kráľovským dopisom. Teda prv alebo neskôr príde na psa mráz.

Politické pohyby.

Študenti university rozumie sa nad mieru sú rozhorčení pre krvavé výstupky socialdemokratickej čvargy. Táto rozhorčenosť zmohla sa aj širších kruhov obyvateľstva mešťanského. Uzavreli teda, že dňa 3. októbra sriadia veľkolepý faklový pochod ku pocte koalície. Prosobpis o dovolenie tohoto pochodu zadali mestskému hlavnému kapitáňovi. Dozvedeli sa to však socialdemokrati, a židovskí vodcovia hneď uzavreli, že aj socialdemokrati sriadia 3. októbra faklový pochod ku pocte všeobecného volebného práva v tej istej hodine, kedy aj mešťania, prosobpis tiež zadali hlavnému kapitáňovi. Mešťania prvej boli u kapitána, po nich až prišli ta socialdemokrati. Hlavný kapitáň naložil mešťanom, že ponevác v tú istú hodinu aj socialdemokrati chcejú mať faklový pochod, aby o preloženie tejto hodiny oni (mešťania) pojednávali so socialdemokratmi. Mešťania sa pravda s tou medzinárodnou čvargou nepustili do žiadneho pojednávania. Faklový pochod mešťanov, ktorý mal byť sriadený ku pocte koalície, teda dňa 3. októbra celkom vystal. Hlavný kapitáň ho nedovolil. Na to miesto 3. ráno socialdemokrati na veličných červených plakátoch povolávali všetkých robotníkov ku jejich faklovému pochodu. Na týchto plakátoch búrili zas robotníkov proti mešťanom so slovami, ktoré keď dakto číta nuž mu vlasý dubkom stávajú. Mešťanom faklový pochod nebol dovolený, socialdemokrati čo len pred niekoľko dňami nožmi klali ľudí na ulici, okná vybíjali a sklepy lámali, môžu

ho držať ku väčšej oslave Rudnayho, Kristóffyho a jejich generála Fejérváryho.

Vláda Fejérváryho vo Viedni.

Fejérváry a Kristóffy odcestovali v pondelok do Viedne, za nimi cestoval aj minister právossúdia Lányi. V utorok boli na audiencii, ako hovoria pojednávajú sa otázka všeobecného volebného práva. Radujte sa socialdemokrati a tešte sa židia!

Porada výkonného výboru koalície.

Výkonný výbor koalície v pondelok o 11. hodine a v pokračovaní o 4. hodine popoludní držal shromáždenie. V tomto shromáždení zdvihol výkonný výbor protest proti nariadeniu hlavného kapitána, ktorým faklový pochod mestanom hlavného mesta nedovolil a postavil sa na stranu revolucionárnych socialdemokratov. Pojednávané boli potom predmety shromáždenia všeobecného všetkých spojených stránok koalície.

Porada ľudovej strany.

Ľudová strana snemová v utorok dňa 3-ho októbra o 10. hodine pred poludním držala poradu vo vlastnom kruhu. Na tejto porade krem ablegátov: Otto Förster, Franc Udvary, Štefan Rakovszky, prítomní boli všetci ostatní. Predsedníctvo viedol gróf Aladár Zichy, zápisnicu Béla Nyáry. Po zahájení porady oznámil predseda, že ablegát Štefan Rakovszky následkom prechladnutia nemohol sa dostaviť ku porade. Predniesol ďalej predseda záležitosť audiencie u kráľa zo dňa 23-ho septembra. Porada túto zprávu jednohlasne vzala v známosť. Sdelil ďalej predseda, že ľudová strana povolaná je ku posväteniu zástavy študentov university.

Podal ďalej predseda správu o uzavretí posledného zasadnutia výkonného výboru koalície, ako tiež sdelil aké stanovisko zaujme v utorok po obede vydržiavané shromáždenie všetkých politických stránok koalície. Na návrh Franca Buzáth bolo uzavreté aby na povyšspomenutom shromáždení všetkých stránok koalície s ľudovej stránky len jeden rečník rečnil. Na tento návrh v mene ľudovej strany rečnil v shromáždení koalície Alexander Simonyi-Semadam. Konečne jednohlasne prijatý bol návrh Bélu Nyáryho, ktorým ľudová strana predsedovi svojmu grofovi Aladár Zichy, z príležitosti audiencie u kráľa od 23. septembra jednohlasne vyslovila dôveru a poďakovanie za jeho ľudovej strane v každom ohlade zodpovedné držanie. S týmto zakončila sa porada.

Vymenovanie vlády.

Diá chýrov z Viedne došlých a v kruhoch opozície rozšírených nová vláda nasledovne má byť zostavená: Ministerpredseda: barón Gejza Fejérváry. Minister obchodu: Ladislav Vörös. Minister právossúdia: Bertalan Lányi. Minister orby: barón Arthur Feilitzsch. Finančník: Alexander Popovics. Kultusminister: Georg Lukács. Minister a latere: gróf Karol Khuen-Héderváry. Minister vnútorných záležitostí: Jozef Kristóffy. Honvédminister: Franc Bihar. Minister horvátskych záležitostí: Franc Kovásevics.

Z CUDZOZEMSKA.

Z Francúzska.

Čím viacej sa namáhajú francúzski freimaureri a nezabohovia, aby katolíkov aj duševne odtiahli od Rímu, tým zrejmej sa ukazuje, že sa im to nepodarí. Poneváž dľa nového zákona francúzska vláda katolíckym obciam všetku podporu odopiera, sriadil sa tam spolok tým cieľom aby ku udržaniu katolíckého kultu sossbieraná bola základina stopäťdesiat millionov frankov, ktorú uložia v Anglicku a z ktorej päťatridsať millionov obráti sa ročite ku udržaniu katolíckého kultu.

Rusko.

Cár 28. septembra povolal Witte-ho ku sebe do Björközund-u. Prijal ho slávnostne, pri obede pripil mu na zdravie, dal mu titul grófa a chcel mu darovať jedon million rublov. Tento dar Witte neprijal.

Teraz popisajú voličov, ktorí budú mať právo voliť vyslancov do ríšskej dumy. Že jako bude ruský národ zastúpený v tej dume, o tom svedčia výkazy o počte voličov. V Petrohrade, ktorý má vyše poldruha milliona obyvateľov, volebné právo dali len deväťtisíc občanom a aj o týchto sa najprv dobre presvedčili, či nesmýšľajú liberálne; zpomedi obyvateľov Moskvy, ktorých je vyše milliona, len desaťtisíc má volebné právo; päťstotisíc obyvateľov čítajúca Odessa má dvetisíc voličov; vo Vilne z dvestotisíc obyvateľov má právo hlasovať dvetisíc; Kurks, ktorý číta päťdesiattisíc obyvateľov, práve tak bude mať len jedného vyslanca v dume ako Odessa, ktorá číta päťstotisíc obyvateľov. Je zvlášte pozoruhodné, že v Petrohrade, kde je na tisíce cárskych a štátnych úradníkov, len deväťtisíc občanom osmelili sa dať volebné právo. Na slabých nohách stojí tam ten cárismus.

Zo Srbska.

Srbský kráľ Peter teraz cestuje po krajine a jako náhle sa vráti, vyjde kráľovský úkaz, ktorým sa skupština svolá na 14. októbra ku riadnemu zasadnutiu. Skupštinu zahájí kráľ osobne. Prvou jej úlohou bude odhlasovanie tej požičky, z ktorej si chce Srbsko zaopatriť nové rýchlopalné delá. Pokým sa toto stane, z cudzozemska vráti sa ten výbor, ktorý vyprobuje modelly nových kanónov v uhorských, rakúskych, nemeckých, francúzskych a anglických fabrikách. Skupština potom na základe zprávy tejto kommisie rozhodne o tom, kde si zaopatri nové delá. Potom bude skupština pojednávať obchodné smluvy uzavreté s Nemeckom a Bulharskom. Ďalej bude sa pojednávať nový priemyselný zákon, advokátsky zákon a rozpočet na budúci rok a toto všetko chcú vybaviť do Vianoc. Prípadne budú pojednávať ešte aj zákon potahujúci sa na úradníkov, ktorý je vážny preto, lebo od štátnych úradníkov v budúcnosti chcú žiadať väčšiu kvalifikáciu a zrušia tie poriadky starých zákonov, že štátneho úradníka, pokým nezaplnil desiaty rok svojej služby, z hársjakej príčiny možno prepustiť.

BESEDNICA.

Poučné rozprávky.

V Timravej býval raz jedon mlynár, menom Pavel Fačko. Tichý a dobrý človečisko bol až po ten deň, keď mu rano jediné dieťa, popoludní však manželka umrela na záškrt. Anna bola hodná a mocná žena, aké rodia sa pri Hrone. Miško mal belasé vlásky, a už sa učil chodiť. Večierkami obyčajne v náručí otcovom usnul.

Keď lekár povedal mlynárovi, že aj manželka zomrela, ako šialený holou hlavou, na pleci s flintou utekal do tmavej noci. Ukrutne bol nahnevaný a kľal na Boha, a keď vyšiel von z dediny, kde sa cesty križily, a kde na vršku blízko potôčka stál kríž Pána Ježiša Krista, Fačko strhol z pleca flintu, a strelil do Spasiteľa.

Nebe sa na to neotvorilo, zem sa nepohla, ani oblak sa nepretrhol nad Timravou.

Bolo to koncom zimy. Lúky tenunko sňah pokrýval, cesty ale beľely sa od vody.

Obraz Pána Ježiša zatriasol sa po výstrele a padol do sňahu. Už bol starý, kde tu hrdzavý, ale dobrotivej tváry. Keď voľakto šiel popri ňom na voze do mesta, dobrotive hľadel na pohoniča, ako čo by mu bol povedal: Choď len syn môj, a vykonaj prácu, za ten čas ja budem merkovať na oheň a na vodu. Keď sa však dedinčani nazpät vrátili, božský Spasiteľ tichúčko žmurknul na nich, ako čo by bol povedal: Zachránil som vám domčeky, ľahnite pokojne, a odpočinite si.

Timravania velice milovali svojho Ježiša, a neminul v lete deň, čo by mu neboli dali frišký venec z polných kvetín. V nedeľu a vo sviatok ženy a deti chodievaly ku krížu, a keď sa pomodlily a spievaly, zostaly tam až do večera.

Timravá bola chudobná dedinka, a ani mlynárovi nevedlo sa veľmi skvostne. Ale to ho nermutilo, uspokojil sa s tým čo mal, ale to nemilosrdenstvo Pána Boha, že v jeden deň povolal k sebe dobrú jeho manželku a jediného synáčka, narobilo mu mnoho žiaľu, a nič ho viac netešilo na svete. Predtým bol bohabojným človekom. Nikdy nezameškal kázeň, a veľkonočnú svätú spoveď. Tiež dobre pomáhal pánu organistovi, lebo mal príjemný hlas, a vedel nazpamäť všetky kostolné pesničky. Ale jaknáhle hnev Pána, ktorého on zo srdca vzýval, na jeho dom padol: povstal oproti nemu, a zapredal Stvoriteľa neba a zeme. Veď sa on nikdy neprevinil oproti Bohu. Dušu jeho žiaden ťažký hriech netlačil. Nikdy nepožiadaval bližneho ženu, kravu, úrodu a inú vlastnosť, prečo teda práve naňho tak hrozne udrel Pán Boh pástou? Prečo ten trest Boha? ... Ale snáď ani nenie Boha. Takto zlorečil Pavel.

Keď Pán Ježiš spadol z kríža, a mäkký sňah zachytil zmučené telo jeho, zavesil Pavel flintu na plecía a s oblahčeným srdcom, ako ten, ktorý vyplnil pomstu svoju, šiel domov. Ale tam znovu upadol do žiaľu. Sadol pri peci na lavicu, a mimo obyčaje vypil hodnú porciu pálenky. Napadly ho trudné myšlienky. Pred sebou videl vystretú ženu a dieťa svoje. Oba boli žltí ako vosk, a mali bradu šatkou podviazanú. Nepovedali ani slova pre tú ukrutnosť, ktorú mlynár na Ježišovi vykonal, ba to snáď schvaľovali, lebo však boli mladí, mocní a chceli žiť.

— Kto mi bude variť? Kto domácnosť viesť? — hútal Pavel.

Strašná nemota panovala v mlyne, kde bol predtým vždy tak veľký šramot. Mlyn stál, a Pavel s úžasom myslel na to, aký smutný život čaká naň. Za tmavým oblokom čaká naň trest, lebo mu ho Boh neodpustí. Snáď padne naň ťažký dub v hore a ho rozdrúzga, alebo moríť ho bude strašná nemoc až biedne, zahyne. Áno, Boh tresce každý zločin bez ohľadu, ale jemu už jedno, hoc čo sa bude s ním robiť. Nedbá, nech zhorí mlyn; nech ztratí zrak; nech zbije ľadovec jeho úrodu. Keď ženu a dieťa ztratil, nech ztratí všetko. Nech udre doňho hnev boží, necitlivý peň trafi.

Ako ho napadly tieto tmavé myšlienky, oko jeho pobľúdilo na malý oblôčik. Mesiac práve teraz vyšiel, a bľadé svetlo pustil z pod oblakov na mlyn a pri ňom vynúcu sa lúku. Cez oblok vidno bolo jednu skrivenú slivku, a kus vrbového plotu, za ním fahal sa do dediny vedúci chodník. Mlynár na slivku oprel pohľad, na nej cez leto vysela hočkálka. Teraz tam leží na povale na spodku kolísky. Na čo je, keď už toho nenie viac, kto sa hočkával na nej.

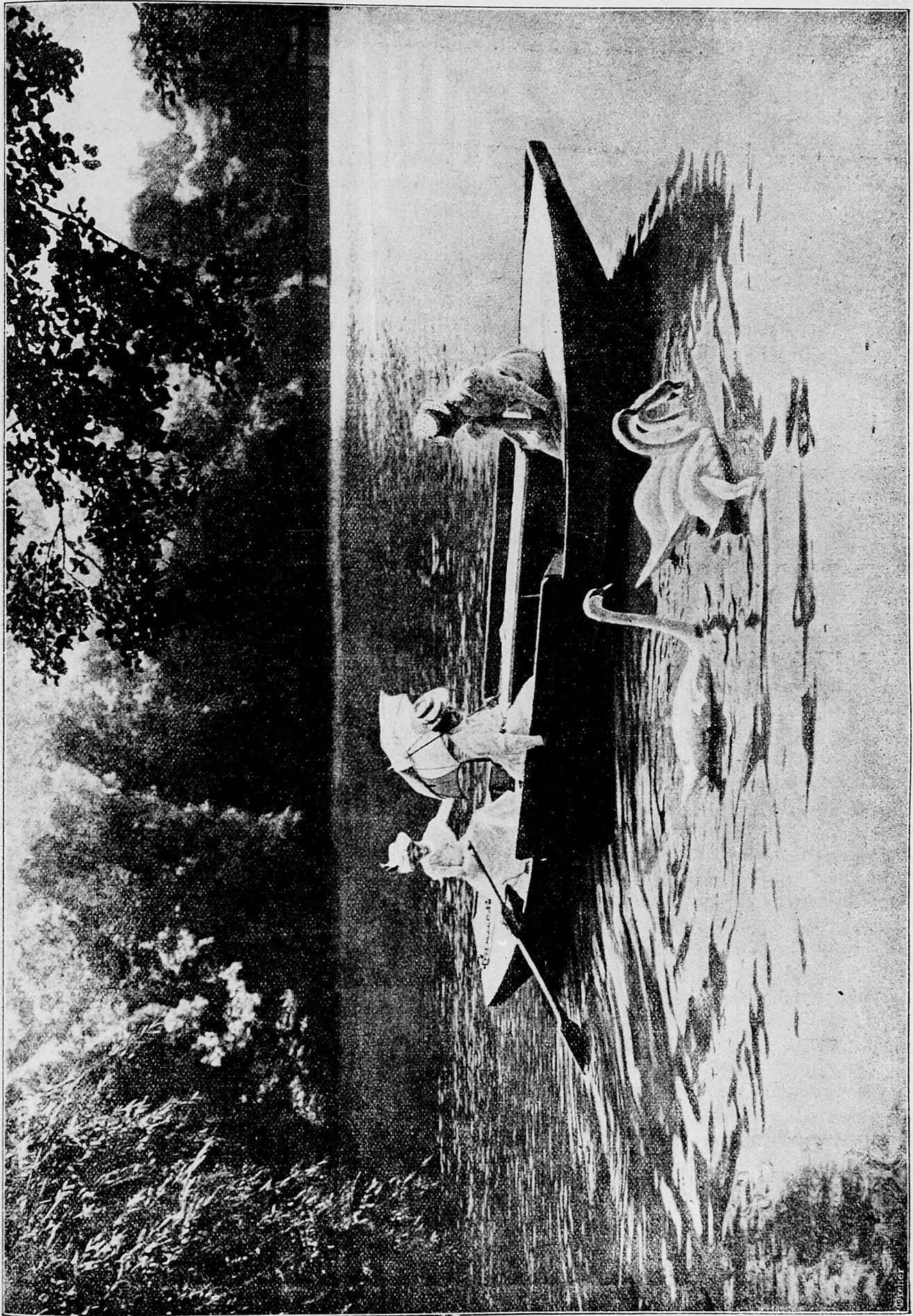
Ako takto hľadí, zazre na chodníku tmavú postavu, ktorá o chvíľu práve oproti obloku postála.

Pavel presilil zrak svoj, aby videl kto chodí tak neskoro kolo mlyna. Šiel k obloku a utrel ho rukávom. Videl pri slivke chudého a chorľavého muža, ktorý naň hľadel. Pavel mikol sebou. Či dobre videl? Na chodníku stojací človek práve tak vyzeral, ako ten Kristus, do ktorého on strelil. Bľadú tvár jeho červenastá brada opasovala, mal oči do poli zažmúrené, a z pod mihalnic vážny, boľastný, ale dobrotivý pohľad hľadel do sveta, rovno do očí mlynárových. Ruky mal na prsoch na kríž položené, ako to mŕtví mávajú, nad srdcom dakolko kvapôk krve sa blišťalo... V zahrade pes počal zavíjať...

(Pokračovanie nasleduje.)

CHÝRNIK.

Meniny jeho veličenstva kráľa. Z príležitosti menín jeho veličenstva kráľa Františka Jozefa I. dňa 4-ho októbra odbavovaly sa služby božie vo všetkých chrámoch farných hlavného mesta. Úradné služby božie byly v korunovačnom chráme kráľa Mateja, kde hrubú sv. omšu slúžil pri pomoci cirkevných hodnostárov kardinál knieža-primas Klaudius Vaszary.

Labute na jazere.

Chýry zo Spiša. Franc Háber mladší, farár vo Veľkej Frankovej v Magure po dlhšej nemoci a pobožnom prijatí svätých sviatostí v 57. roku svojho života a 32. roku kňazstva svojho dňa 24. septembra vo Veľkej Frankovej umrel. Pochovaný bol 27. septembra pri účasti všetkých farníkov aj cudzích veriacich a 15 kňazov. Pochoval ho pán dekan z Jurgova, kázeň mal Franc Kompányik farár nižno-lapšanský. Nebohý bol osem rokov farárom vo Frankovej a predtým sedem rokov v Mníšku. Ako kaplán účinkoval v Hruštíne, v Turdossine, v Ružomberku, v Teplej a v Levoči. Večné svetlo nech mu svieti. — V Poprade dňa 16. septembra dve stodoly zhorely. — V Šmeksi bolo do 15. sept. 3991 kúpeľných hostov. — V Markušovciach bola dňa 17. septembra birmovka. Osvietený pán biskup sám mal slovenskú kázeň, po ktorej pobirmoval asi 900 ľudí. — Dňa 18. a 19. septembra boli vo Spiši prvé mrazy a 27. v noci bola búrka. — Vo Velbachu zničil požiar dňa 17. septembra jeden majer hlavného župana spišského Zena Csákyho. Stodola bola ešte plná zbožia.

Stössela porazilo. Z Moskvy oznamujú, že víťazného obrancu Port Artura, generála Stössela porazilo, tak že celý ľavý bok mu ochromel.

Chýr o bombe. Tieto dni tým chýrom prekvapili policíu, že v hoteli Royal, kde je aj klub neodvislej strany, našli bombu. Jedon mechanik totižto na jednom ukrytom mieste našiel jednu bombu sa podobajúcu škatulu a pri nej vatú. Mechanik otvoril škatulu, v ktorej bol jakýsi podozrivý žltý prach. Na to chytil škatulu a doniesol ju policajnému dozorcovi Vidosovi, ktorý škatulu hneď oddal jednému policajtovi, aby ju zanesol na hlavný kapitanát. Tam sverili škatulu na policajného kapitána Jána Tótha, ktorý ju zas poslal miestnemu veliteľstvu, aby preskúmali jej obsah. Miestne veliteľstvo ale poslalo škatulu do cis. a kráľ. magazína vybušných látok, kde potom žltý prach dôkladne preskúmali a dokázali, že škatulu upotrebujú na ohrievanie piva, žltý prach je len piesok a vata je tiež celkom obyčajná vata. Výsledok skúmania hneď odtelefonovali policajnému kapitánovi Jánovi Tóthovi. Tolkoto musela vandrovať nevinná škatula, kým sa dokázalo, že to není bomba a že ktosi si urobil hlúpy žart, aby napláčil policíu.

Železničná nehoda. Z Munkácsu (st. beregská) sdeľujú, že na tamojšej stanici v sobotu v noci z Lawoczne dochádzajúci nákladný vlak vrazil do niekoľko na stanici stojacích vozňov. Srazenie bolo tak silné, že lokomotíva nákladného vlaku, dva petrolejové a jedon spiritusový vozeň a ešte sedem nákladných vozňov sa dohrúzgalo. Železničným zamestnancom sa nestalo nič. — Zo Záhrebu oznamujú, že pri stanici Kutina tieto dni rano vyšinul sa jedon nákladný vlak. Šesť vozňov sa dohrúzgalo.

Jakubové haliere. Známo je, že kresťanskí robotníci rozličným Jakubom, totižto socialdemokratickým vodcom platia veľké peniaze. Aj to je známo, že židovskí a socialdemokratickí novinári zastavujú sa nad tým, že kresťania obetujú pápežovi Petrové haliere. Kresťanskí

robotníci však o veľa viacej dávajú svojim židovským vodcom ako nábožní kresťania pápežovi. Mnoho kresťanských robotníkov chytilo sa konečne lepšieho rozumu a na tom sa uzniesli, že tým židovským vodcom nebudu viacej platiť tie «*Jakubové haliere*».

Vyvandrovaní židia. Za posledných šesť rokov vyvandrovalo židov z Európy: 1899: štyridsiatisíc, 1901: osemašesťdesiatšesťtisíc, 1902: osemašesťdesiatšesťtisíc, 1903: devaťdesiatšesťtisíc, 1904: stopäťadväťtisíc. Päťosemdesiat percentov vyvandrovaných šlo do Ameriky. Medzi štátmi, z ktorých židia vyvandrovali na prvom mieste je Rusko, potom nasleduje Galícia, Románia a naposledy Uhorsko. Neškodilo by, keby tu Uhorsko na prvom mieste stálo. V našej chudobnej krajine by ich vtedy ešte dosť ostalo.

Zmenené meno. Dľa úradného listu Hermus Weinberger z Tiszaada volá sa napozatým Boros Herman.

Vesuv. Z Neapolu oznamujú, že Vesuv silno soptí. Veľký kráter s obrovským výbuchom vyhadzuje aj do tristometrovej výšky žeravé massy. Krem toho vyhadzuje aj čierny popol. Z jedného menšieho kráteru sa valí láva a s veľkou rýchlosťou tečie dolu vrchom.

Horí zem. Z Csoóru (st. Fehér) sdeľujú, že lúky takzvané «*Sárrét*» už od týždňa horia a oheň už hrozí spustošením aj na blízku sa nachodiacim domom. Na nariadenie hlavného slúžneho Vincenca Kálmána okolo lúk vykopali jarky a jestli ani tento jarok nebude vstave prekazit šírenie sa ohňa, hlavný slúžny bude pýtať vojsko. Pravdepodobné je, že oheň povstal následkom podpaľovania.

Cholera, ktorá už v Prusku utíchla, zdá sa, že v Poľsku sa začína šíriť. Z Varšavy totižto oznamujú, že v predmestí «*Praga*» v sobotu konštatovali 8 pádov asiatickej cholery.

Štrajk. Z Osieku sdeľujú, že mestský kanál stavajúci robotníci zastavili prácu, lebo im nepopravili plat dľa ich žiadosti. Podujimateľ na to z Bukareštu dal doviezť robotníkov, ktorí pod ochranou policie začali prácu.

Z Trenčianskej. Z Trenčína píšú: Na mimoriadnom shromaždení stolice trenčianskej, ktoré sa vydržovalo 24. septembra, hlavný župan Gejza Ostroluczky v dlhšej reči odôvodnil, že len teraz svolal mimoriadne shromaždenie a osvedčil sa, že môže byť, že teraz posledný raz predsedá na shromaždení a preto sa odobiera od shromaždenia. Shromaždenie vzalo v známnoš pripis Fejérváryho vlády s tou poznámkou, že túto vládu považuje za neparlamentárnu a preto jej chce odhlasovať nedôveru. Ponevác ale vláda Fejérváryho medzi časom podala demissiu, od tohto úmyslu odstúpi. Shromaždenie potom vypovedalo, že na budúce takú vládu, ktorá nemá v snemovni väčšinu a následkom tohto nezodpovedá parlamentárnym zásadám uhorskej ústavy, nebude podporovať, ba proti takejto vláde sa postaví, použivúc všetky prostriedky, ktoré zákon poskytuje. Shromaždenie potom uzavrelo, že odopre sbieranie dane, ktoré snem neodhlasoval, a assentirovanie rekrútov.

Vyššia kupecká škola v Dolnom Kubíne. Nedávno vo vyššej kupeckej škole v Dolnom Kubíne zatvorili prvú

triedu pre nedostatočný počet žiakov a postupne chystali sa zatvoríť aj ostatné triedy tohoto ústavu. Administratívni výbor vyslal v tejto záležitosti deputáciu ku kultusministrom, ktorú viedol hlavný župan Csillaghy. Kultusminister hneď zaviedol vyšetrovanie a telegrafične nariadil, aby prvá trieda bez ohľadu na počet žiakov otvorená bola. Vyšetrovanie, s ktorým poverený bol hlavný direktor Kirchner, sa už skončilo, s jakým výsledkom, to ešte známe není. Obviňovaný direktor Ondrej Nagy sa verejne osvedčuje, že v jeho záujme nestálo aby prvá trieda menovaného ústavu zatvorená bola, lebo on správne pokračoval pri zápise a zatvorenie prvej triedy stalo sa na rozkaz ministerstva. V ústave nebolo nikdy viac žiakov než 100. Pofahom na iné obviňovania, direktor Nagy rád by poznal patričných obvinovateľov, aby im mohol na všetko základne zodpovedať. Konečne píše, že s otázkou alumnia preto sa nezaoberal, lebo ho k tomu nikto nevyzval, ani žiadne predpráce nenašiel po svojom predchodcovi. — Pripomenieme ešte, že jakonáhle sa rozletely tieto chýry v Lipt. Sv. Mikuláši, vo Frašťáku a v Nitre začali celou silou pracovať, aby túto školu dostali.

Správca — samovrah. Správca vzornej pivnice ministerstva orby Franc Morelli 25. sept. cez poludnie stal sa samovrahom. Morelli bol už 65ročný a od dávna trpel na zádach a posledne dostal aj srdcový neduh. Lekári sa už zriekli, aby Morelliho vylicili a starý pán od niekoľko dní smrteľne chorý ležal na svojom byte na Jozefovej okružnej ceste pod č. 77. Už nevedel vyčkat smrť a preto aby sa ďalej netrápil, odhodlal sa, že sa stane samovrahom. Cez poludnie poslal svoju opatrovatelku pre polievku a keď táto odišla, Morelli s veľkým namáhaním vstal z postele a vyšiel na balkón. Z oprotivného domu videli, čo chce urobiť starý pán, začali kričať okoloidúcim ľuďom, aby vybehli hore a prekazili starého pána v uskutočnení svojho úmyslu. Vtedy ale bolo už neskoro. Morelli sa vyškriabal na ohradu balkóna a shodil sa dolu. Nešťastný človek sa tak hrozne dokaličil, že kým prišli dobrovoľní ochrancí, skončil.

Hrozný skutok jedného otca. Z Jágru došla zpráva o hroznom rodinnom drame. Murár Jozef Rab zastrelil 24 sept. svoje štyri deti, z ktorých jedno zomrelo, troje zápasí so smrťou, potom ale aj on chcel byť samovrahom, prerezal si na ruke žily a teraz nebezpečne ranený leží v nemocnici. Hrozný prípad sa udal nasledovne: V hostinci «Korona» tamojšia priemyselnícka mládež sriadila zábavu. Rabová, ktorá má aj jednu už odrastenú 17ročnú dcéru, tiež sa chystala so svojou dcérou na zábavu. Rab,

ponevác mal v tomto čase malé dôchodky, prosil svoju manželku a dcéru, aby netrovyli peniaze a nešli na zábavu. Podvečer potom Rab šiel do krčmy, kde ináčie triezvy a poriadny priemyselník pravdepodobne mnoho pil, lebo keď prišiel domov a manželku s dcérou nenašiel doma, schytil revolver, aby strelil na svoje deti. Všetkým štyrom strelil do sluchov. Jedno 11ročné dievča hneď zomrelo, druhé 15ročné je ale smrteľne ranené. Smrteľne ranil murár aj svojich dvoch chlapcov, z ktorých jedon je 8- a druhý 5ročný. Nešťastné deti aj s otcom odviezli do nemocnice, kde zápasia so smrťou.

Štatistika zemetrasenia v Kalabrii. Z Rímu sdeľujú: Taliansky minister verejných prác Ferraris, ktorý sa dva týždne zdržoval v Kalabrii, zostavil štatistiku pustošiaceho zemetrasenia. Dľa úradnej tejto štatistiky v okrese Monteleone, v ktorom je 46 obcí, úplne spustošené je 36 obcí. Ani jedon dom neostal stáť v obciach: Limpidi, Cessaniti, S. Leo, Pannazoni, Potenzoni, Praghelia, Piscopio, Zammario, Sant Onofrio, Stefanconi, Zambronne a Zungri. V obci Briatico zomrelo 50, v Cersaniti 145, v Jonade 10, v Milite 11, v Monteleone-Kalabre 7, v Triparne 38, v Praghelii a Piscopii 60—60, v Pizze 4, v Zammare 71, v Sant Onofrii 13, v Stefanconi 63 a v okresi Katanzaro 24 ľudí. Aj v okrese Katanzaro je viac úplne spustošených obcí, vzdor tomu je škoda o mnoho menšia než v okrese Monteleone. V okrese Kotrone je 26 obcí a z týchto len v šiestich narobilo zemetrasenie väčšiu-menšiu škodu. V okrese Nicastro ale, v ktorom je 27 obcí, 19 je skoro úplne spustošené; v tomto okrese je aj mnoho mrtvých a ranených. Najväčšmi spustošená je z obcí tohoto okresu obec Martirano, v ktorej sa srútily všetky domy, tak že celé obyvateľstvo počtom 3000 ostalo bez prístrešia. V okrese Cosenza, v ktorom je 62 obcí a blízko 200.000 obyvateľov, 53 obcí je viac-menej spustošené. Úplne spustošené sú v tomto okrese nasledovné obce: Castiglione Cozentino, Castrolibero, Celico a Torzano, vo všetkých je mnoho mrtvých a ranených. V okrese Paola zpmedzi 30 obcí 19 je spustošených a v dvoch obciach srútily sa všetky domy. V okrese Castrovillari len osem obcí je poškodené. Okres Palmi, ktorý bol roku 1894. následkom zemetrasenia úplne spustošený, ani teraz nepochodil lepšie, lebo zpmedzi 34 obcí 32 je spustošené, ačkoľvek nie vo veľkej miere. V okrese Reggio di Calabria, v ktorom je 32 obcí, len 12 spustošilo zemetrasenie, aj to nie veľmi. Dovedna teda v Kalabrii zpmedzi 413 obcí spustošené je 202. Počet ranených a mrtvých nemohli ešte určite ustáľiť.

Kto na svoj majetok záložnú požičku mieni si vypožičať, tak nech sa s dôverou obráti ku «Kisbirtokosok Országos földhitelintézet» Budapest, V. ker., Géza-utcza 2. (svoj dom). Tento ústav dáva tak malú jako aj veľkú požičku, preto aby bolo spomoženo stredno-a malo-hospodárom. Pre toto požičky už od 300 korún dáva. Kto veľké úroky prinútený je od jeho dlhu platiť, tomu náš ústav s lacnou požičkou ľahko môže pomôcť na jeho ťarchách. Predošlých veriteľov tento ústav s touto požičkou vyplatí, a za lacné peniaze odpravi všetky tie prekážky, ktoré sú s dávaním tejto požičky spojené. — Požičky sa do poly ceny majetku môžu zplácať na 15, 22, 25, 33¹/₂, 34 alebo 50 rokov. — Keď dlžník poriadne platiť, ústav náš požičku nemôže vypovedať, ale dlžník svoje dlhy bárskeďy, lebo v celkosti alebo v čiastkach bez všetkých po- bočných výdavkov môže si splatiť. — Ústav tento dáva záložné požičky na 5⁰/₁₀₀ a na 4¹/₂⁰/₁₀₀-tové požičky bez všetkého zťahnutia v hotových peniazoch vyplatí. — Komu je požička zapotreby, ten nech sa s dôverou obráti na tento ústav, odkiaľ každému na jednoduchý list vďačne dajú vysvetlenie.

HOSPODÁRSTVO.

O pomocných spolkoch.

(Dokončenie.)

Mnoho som písal o spolkoch, už vás to snád aj zu-
novalo, ale predsa nepovedal som všetko, čo vedieť musia
riaditelia, aby sa chyba nestala pri vedení, a aby sa to
nemuseli na svojej škode naučiť.

Predovšetkým na to treba pozor dávať, aby spolok
so zákonom neprišiel do nepriateľstva. Vedieť musíme,
že spolok dľa zákona treba riadiť, lenže naše zákony sú
zväčša také, že človek veľmi často mimovoľne v nich po-
blúdi. A ponevác nemožno napred vedieť, že medzi aké
okolnosti príde spolok, preto na každý pád, ktorý by sa
mohol udať, neviem dať rady. V takomto čase treba sa
obrátiť na strednú kanceláriu, alebo na «Kreštana», tam
dajú radu. Čo sa týče spisov spolkových, vedenia kníh a
štemplovania, to všetko vysvetlí ten úradník, ktorého vyšle
ústrednosť na prvé valné shromaždenie.

Dôležitejšie nauky sú:

Že pomocné spolky dľa zákonov (1869. XVI. 5. §. a
1898. XXII. 79. §.) oslobodené sú od štemplov (nepadnú
pod štempel), ani jejich knihy, ani obligácie. Prednosť
túto nielen vtedy požívajú spolky, keď svojich údov na-
pomáhajú a jejich peniaze opatrujú, ale tiež aj v tom
páde, keď aj od cudzích ľudí prijmu vklady, alebo keď
na zmenku (vekslu) požičiavajú pre svoju potrebu. Nuž
a tak nesmie žiadan financ pokutovať spolok, keď knihy
jeho prezerá a nevidí na nich kolok (štempel). Treba sa
odvolávať na spomenutý zákon.

Čo sa týče porcij, zákon (1880. XL. 1 §.) hovorí:
«Pomocné spolky, ktoré od údov najvyššie dve koruny týž-
dennej takse inkassujú, procenta (ktoré údom platia) ak
ony neprevyšujú 6°/_o základného fondu, nepadnú pod
porcie».

Táto prednosť aj vtedy má platnosť, keď spolok, ne-
majúc ležiacich peňazí, požičať si musí na zmenku z
toho cieľu, aby pomáhať mohol tým, ktorí sa k nemu
obrátia o požičku, a dlžníci peniaze tieto aj s interesom
spolku prinavrátia.

Jak má spolok ležiace peniaze, vloží ich do daktorej
sporitelne, a ani vtedy neplatí porcie do 6°/_o čistého
zárobku.

Také spolky ale, ktoré mimo riadnych poplatkov aj
vklady prijímajú, či od údov, či od cudzích ľudí, nepoží-
vajú žiadnu prednosť, ale musia porcie platiť od celého
svojho dôchodku.

Stane sa, že spolok pomocný, práve tak ako to ro-
bievajú čítacie a iné spoločenské kruhy, riadi kedy-tedy
tanečnú zábavu alebo prednášku. Jestli pri takej príleži-
tosti chce víno merať pre hosťov, urobí to tak, že kúpia

do kompánie sud vína, ktoré potom hostia spoločne vy-
pijú — zadarmo. Aby ale z toho spolok škodu nemal, tak
zvýši cenu vstupného, do čoho je už aj víno zarátané.
Rozumie sa, že v spolku neslobodno korheľovať. Najlepšie
je, keď dakde kresťanský sklep otvorí, a si hneď pýtajú
aj licenciu. Bez tohto sklep nič nestojí, ani korheľstvo
nezanikne, ani krčmári židovskí nebudú sa brať z obce.
O licenciu treba sa obrátiť na financdirekciu, a na prosbu
treba dať 2-korunový štempel, a tiež pripojiť ku prosbe
druhý takýto štempel, ktorý direkcia na spis (dovolenie)
prilepí. Jak by direkcia prosbu odmrštila (čo sa veľmi
často stáva, najmä v nitrianskej stolici, kde žid istotne
dostane nielen jednu, ale aj viac licencií, kresťan ale
málokedy), tak behom 15 dní treba apelovať k financ-
ministrom. Najlepšie je s tým poveriť daktoreho ľudového
ablegáta, ten osobne zadá prosbu, ba aj vezme ministra
na zodpovednosť, prečo financdirektor odbil spolok? Aj
to sa musí v prosbe udať, že kto bude krčmárom. Ak by
časom iný zostal krčmárom, za každým to treba oznámiť
(na to netreba štempel). Ešte raz napomínam krajanov,
aby bez licencie neotvorili sklep. Aj kde sklepu nie je, aj
tam nech kresťan pýta licenciu, lebo len tak sa oslobo-
díme od židov, a len tak budeme piť čisté trúnky, a nie
otrovy.

Jak licenciu, tak aj trafikú si môže sklep vykonať u
financdirekcie.

Jestli spolok zábavu riadi, na ktorej platí sa vstupné,
tak musí riadnu taksu platiť u vrchnosti za dovolenie.
Keď ale čistý výnos zábavy na dobrý cieľ obráti, dovo-
lenie musí pýtať, ale taksu neplatí.

Medzi riadnymi okolnosťami miestnosti spolkové
práve tak bráni zákon, ako hoc aké osobné bývanie, to
jest, dovolené je v nich aj do rána v tichosti sa vyprávať
a zabávať. Keď ale úradná miestnosť z ulice má vchod,
alebo je pri nej hostinec: v tom páde vo všetkých miest-
nostach musia zadržat záverečnú hodinu.

Múdre robia spolky, keď v miestnostach svojich do
života uvedú istý domový poriadok, ktorému každý
úd musí byť podrobený. Že aký má byť tento poriadok,
to najlepšie dokážu okolnosti, za vzorku udávam nasle-
dujúce stanovy:

1. Údovia spolku povinní sú oproti sebe úctu, lásku
a zdvorilosť preukazovať.

2. Vyhybať treba zvadám, protivníctvam a všetkému,
čo by potrhalo priateľský pomer údov.

3. Stúpiac do miestnosti, údovia pozdravujú sa po
kresťansky: «Pochválen Pán Ježíš Kristus», a so sňatým
širákom sa tam zdržujú.

4. V čítacej izbe nie sú dovolené hlučnejšie zábavy.

5. Noviny, časopisy a knihy len s dovolením slobodno
domov brať.

6. Dovoľené je doniesť si do spolku občerstvujúce
nápoje, ale prísne je zabránené korheľovanie a pitie pá-
lenky. Tak podobne neslobodno v čas pôstny v spolku
jesť mäsité pokrmy.

7. Fajčiť slobodno, ale prosíme údov, aby hľadeli na
čistotu.

8. Taktiež dovolené je kartovať, lež len zákonom dovolené hry a len o malé peniaze do pol noci. Od karát platí každý hráč 10 haliorov, pri lampe raz tolko.

9. Dovoľené je cudzích — sta hostov — doviest do spolku, zdejších ale nie.

10. Šanovať treba jak miestnosti, tak aj náradie spolkové. Kto škodu zpraví, povinný je ju vynahradiť.

11. Kto by sa v spolku neslušne držal, keby tam na príklad zlorečil, zvady a krik robil, bude odtiaľ odstránený a pred výbor volaný.

Teda z takýchto nauk treba zostaviť domový poriadok, bez ktorého ťažko by bolo tak viesť spolok, ako to povolanie jeho a duch kresťanský sebou donáša.

Hoc aký spolok povinný je útvorné shromaždenie svoje u slúžneho oznámiť, ale tento nemusí byť tam prítomný.

Pre skladníka (magazinára) treba vykonať u slúžneho úradu preukazný listok.

Na zápisnicu útvorného shromaždenia treba udret stempel. Taktiež pod stempel padnú: prosba o dovoľenie, oznámenie obchodu, stanovy (tieto skrze slúžneho musia sa zaslať na ministerium) a uhodnovernenie podpisov spolkového riaditeľstva.

Že čo dobrého majú občania z múdre vedených spolkov, dosvedčím, vám to príkladmi:

V Májosházi roku 1888. založili úverkový spolok hodnote 20 zl. účastinami, a už o 12 rokov vystavili za 26 tisíc zl. kostol a za 1200 zl. školu. Obec táto počítuje 560 duší.

V Onode roku 1890. uviedli takýto spolok s 97 údmi, s 328 účastinami (po 25 zl.). O desať rokov mal spolok 248 údov a čistého chosňu 22.128 zl. 76 kr., tak že údovia s pomocou spolku kúpili od štátu 218 katastrálnych jochov zeme.

V obci Sada r. 1886. založili úverkový spolok, a už po troch rokoch kúpili 438 jochov zeme.

V šarišskej stolici r. 1897. založili úverkový a zeeňujúci spolok. Prvé dva mesiace mal všetkých peňazí 4815 zl., ale už roku 1898. mal vyše 2000 údov a koncom roku 28 tisíc zl. príjmov.

V Orosházi roku 1899. 500 hospodárskych robotníkov usporiadalo jeden spolok, a od mesta Čaba kúpili pustatinu menom Bonum, a tak tí, ktorí predtým za mak zeme nemali, teraz sú dobrí gazdovia.

Stá príkladov bych vám vedel povedať, ale aj tieto sú dosť k tomu, aby vás povzbudili k utvoreniu pomocných spolkov. Predovšetkým ale na to vás upozorňujem, aby ste nemali veľmi ružové nádeje, a aby ste nerátali na veľké dividendy. Zprvoti to pomali ide, preto musíte byť trpezliví a skromní, lebo s veľkými požiadavkami pokazíte všetko. Mnoho spolkov pre toto zaniklo. Iné zase pre nerozumné vedenie, práve preto, kde nenie na to súcích ľudí, radšej nič nezačať, ako mať škodu a posmech. Preto by bolo dobre zariadiť niekoľko týždňový kurs, kde by poučali o zriadení a vedení spolkov. Najviac môžeme očakávať od pánov duchovných a pánov učiteľov. Ale to nenie dosť, ľud sám sa musí hýbať. Bez jeho vôle a pod-

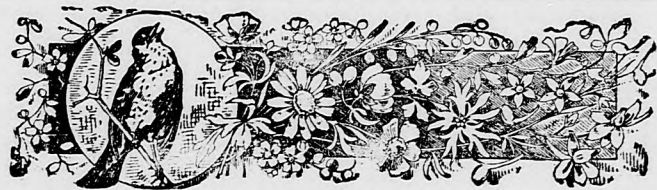
pory ani pán farár, ani pán učiteľ nič nedocielia, ba ešte mnoho ráz miesto vďaky ujde sa im hodne urážok a grobianstva.

Vec som vám dokonale vysvetlil, snád aj vôle dodal, aby ste otvárali spolky. Sami sebe budete s tým robiť dobre; a čo by to bol aj za človeka, ktorý by si nechcel pomôcť, keď si môže.

Hore sa teda do roboty! Nezahálajte a nečakajte, kým vám do huby budú lieť pečené holuby. Pomáhajte si, ako viete. Kliesnite cestu, aby ste sa jak vy, tak aj deti vaše dožili lepších časov.

Nech vám Boh pomáha!

Ondrej Hladký.

DOPISY.

Z Richvaldu (Spiš).

Pochválen Pán Ježiš Kristus.

Velactený Pán Redaktor!

Ráče byť tak láskavý týchto pár riadkov v našom obľúbenom «Kresťane» uverejniť.

Peknú slávnosť mali sme dňa 17. septembra. V ten deň po obede posvätil nám nám náš pán dekan Jakub Hillay z Mafašovec s pomocou pána farára lechnického Jána Cseha a miestneho pána farára tri nové kríže aj krásne obnovenú kapličku sv. Sebastiana v Smrtnici.

Na mieste terajšej murovanej kaplice sv. Sebastiana, ktorého si obec za patróna proti cholere vyvolila, stála predtým drevená kaplica; terajšia bola vystavená roku 1812. Vystavila ju sama obec a preto sa musí obec o ňu aj starať a nesvedčí sa zaraz šomrať, keď treba okolo nej dačo robiť. Pápež Lev XII. tú kaplicu roku 1828. aj odpustkami obdaril. A toho roku bola tá kaplica, v ktorej sa už ani omša svätá nemohla slúžiť, pekne obnovená. Je teraz z vnútra vysoké z dosák, jako by sklepenie urobené, dlažba je z keramitu, obloky sú nové a celá je šikovne vymaľovaná; vymaľoval ju Edvard Böhnisch, maliar. Teraz je už radosť ísť do tej kaplice. Celé obnovenie stálo vyše 1200 korún, čo sa z kostolnej kassy vzalo.

Po posviacke mal pán dekan v kaplici krásnu kázeň o láske k blížnemu, vlastne o láske k nepriateľom. Predniesol viac príkladov z prírody, zo života mudrcov pohanských a konečne krásny príklad Ježiša Krista, ktorý sa ešte aj na kríži, keď už zomieral, modlil za tých najväčších svojich nepriateľov, za svojich vlastných katov. hovoriac: «Otče, odpusť im, lebo nevedia, čo činia!»

Veľmi príhodný predmet si vyvolil pán dekan, lebo keď dakde, tak zvlášte u nás chybuje u mnohých opravdová kresťanská láska k blížnemu, a o úprimnej láske k nepriateľovi nejedni ani počuť nechcú. Ako sami úradníci hovoria, málo je teraz v Magure takých obcí, kde by až tolko processov bolo, ako v Richvalde. To je veru smutná

vec! A neukáže na živú vieru Kristovu! Nejedni už pár sto korún premárnili na daromné a zbytočné processy; a potom sa žalujú, že sú ťažké časy, že sú veľké porcie a iné ťarchy. Na školské knižky, na teplé ošatenie detí niet peňazí, ale na process musia byť! No, ale takí plano obstoja jednú pred súdnou stolicou božou, lebo Boh im len tak odpustí ich previnenia, keď oni s úprimného srdeca odpustia svojim nepriateľom!

A tak drahí bratia a sestry spamätajte sa a zanechajte tie zlozvyky, lebo je to len nám samým na škodu. Akže ale budeme i naďalej tak pokračovať, nuž môžeme byť istí, že nás zastihne trápenie a my zahynieme časne i večne.

Na konci ešte podotknem, že v ten istý deň po sv. omši posvätil pán dekan v Haligovcákch obrazy krížovej cesty, ktoré z milodarov boli zadovážené.

Ak dovlíte, pán redaktor, opíšem budúce obširnejšie naše richvaldské pomery. S Bohom!

Obyvateľ richvaldský.

Prievidza.

Pochválen Pán Ježiš Kristus.

Velactený Pán Redaktor!

Úctive prosím o uverejnenie týchto riadkov v našom obľúbenom «Krešťane».

Zakleďatelia prievidskej hospodárskej židovej banky dňa 25. septembra držali poradu, kde istí páni vyslovili sa, že riaditeľstvo prievidskej židovsko-židovej banky ich opätovne požiadalo, aby na tom robili, že by sa ich a naša banka spojila. Porada s pohoršením odsúdila tento plán, ktorý nezrovnáva sa ani s povolaním našej banky, ani s citom a presvedčením toho krešťanského obecnstva, ktoré s tak veľkou oduševnenosťou shromažďuje sa kolo našej hospodárskej židovej banky. Čudne by to aj vyzeralo, keby sme sa počali objímať s tými páni, ktorí počas volby tak špatne sa chovali oproti nám, a ktorí aj ináč nesúhlasia so snahami pevného presvedčenia krešťanov. Naša hospodárska banka má svoj vznešený cieľ. Povzbudzovať bratov našich k sporivosti, pomáhať im v potrebe a uchopiť krvopotný jich výrobok. Teda bude ona stáť na čisto-krešťanskom základe. Že sme ju ešte dosiaľ neotvorili, stalo sa to preto, lebo mnohí naši prvrženci, ktorí sú na všetkých stranách po robotách, požiadali nás, aby sme čakali s tým, až domov prídu a sebe akcie kúpia. Akcie naše aj na vonok pýtajú, už by sme ich aj boli minuli, lež prednosť dávame našim, preto sme termín až do decembra predĺžili. *Banku našu na Nový rok otvoríme.* Prosíme našincov, nech sa nedajú pomýliť ani od jednej, ani od druhej prievidskej židovskej banky. Tie nech sa pasujú samé so sebou a nech sa predbehujú o závod, nám to nebude škodiť. My sme krešťania. Máme svoje osobitné záujmy, a ako povedomí ľudia, budeme pracovať za náš vlastný vývin.

Nech nám Boh pomáha!

S Bohom!

Jedon zakladateľ.

Krešťania, kupujte len u krešťanov!

Vyzvanie k predplateniu.

Predplatná cena našich novín je:

na celý rok 4 koruny

na pol roka 2 koruny

na štvrt' roka 1 koruna.

Do Ameriky: Na celý rok 8 korún. — Do Pruska na celý rok 6 korún.

Tíh ct. predplatiteľov, ktorí sú v Amerike alebo v Prusku a ktorí neposlali nám vyšoznačené predplatné, prosíme, aby si čím skôr vyrovnali svoje predplatné podľa hore označeného vyzvania.

Odkazy redakcie.

Do pozornosti všetkým: Kto chcete predplatiť alebo adresu svoju premeniť, alebo kto reklamujete, vždy len taktó musíte sa u nás hlásiť: *Krešťan kiadóhivatala Bpest, IV., Ferencz-József-rakpart 27. szám.*

J. B. Lazan. To ste ozaj náležite napísal. Len tak ďalej ešte viacej.

Dopisovateľ. Privigye. Rácté odpustiť, že veul nebolo možno. Požehnaj Vás Boh.

Upozornenie.

Uctive upozorňujeme ctených čitateľov našich, že ktorí podlžné predplatky do 15-ho októbra nám nedoposlú, noviny naše ďalej nedostanú.

Administrácia.

Ceny potravných článkov.

Úradne značené priemerné ceny za 100 kilogramov.
Pšenica: tiská K 16'00-16'75, pešťianska K 15'85-16'65, belehradská K. 15'85-16'45, banátska (77 kilogramová) K. 15'90-16'50. — *Raž:* K. 12'45-12'85. — *Jačmeň* na křm K. 12'25-12'75. — *Ovos:* prvotriedny 12'50-13'10, druhotriedny 12'30-12'50. — *Kukurica:* K. 16'90-17'25. *Repica:* K. 23'80-24'20. — *Proso:* K. ————

Múka.

č.	0	1	2	3	4	5	6
K.	26'30	25'30	24'30	23'40	22'60	21'60	19'80
			č. 7	7½	8		
			K. 17'40	15'70	13'00		

Otruby: K. 09'60, hrubé K. 09'80.

Datelinové semä: lucerna K. 108'00 do 116.00 za 100 kilogr.

Zemiaky: ružové K. 05'00-05'40, žlté K. 05'60-6'40 za 100 kilo.

Strova: Veľký biely *bôb:* K. 18'00-19'00, tmavý K. 19'00-20'00, drobný K. 20'00-20'50, tarkavý K. 25'00,

Hrach: K. 25'00—20'50 — *Šošovica* veľká čistá K. 36'00—46'00 — *Konopné semä*: K. 26'00—27'00. — *Lanové semä*: prima K. 18'00—19'00. — *Rasca*: K. 62'00—64'00. — *Mak*: sivý K. 53'00—54'00, modrý K. 56'00—58'00. — *Ladník*: K. 14'00 do 15'00. Všetko 100 kilogr.

Koloniálny tovar: *Cukor* raffinovaný K. 72'50—73'50, *kockový* K. 74'00—75'00, *kandis biely* K. 81'50, *zltý* K. 71'50—72'50 za 100 kilogr. pobravnou daňou.

Petrolej: americký (*) vo veľkom prima K. 43'00 ruský (***) K. 41'00 za 100 klgr.

Lekvár: srbský (1904) K. 23'25—23'50, slavovský (1904) K. 00'00—00'00 za 100 kilogr.

Slivy: bosenské (100 kusové) K. 25'00 do 27'00 srbské (80—85 kus.) K. 27'00—27'50.

Sviňská masť: bpeštianska K. 156'00 do 157'00.

Slanina: vidiecka K. ————— mestská 3 kusova K. 152'00—154'00 za 100 klgr.

Spiritus: Rafinovaný tovar vo veľkom K. 138'50 do 139'50. Denaturalisovaný, k priemyselným účelom jeden barill 40'50—41'00.

Každá Gazdina môže byť plná na svoju kávu!

Kathreiner
Kneipp sladová káva

tam, kde kávu pijú, nemôže nikdy chybovať!

o o o

Len pytajte túto kávu vždy v zatvorených balíkoch známkou „Kathreiner“, a neslobodno nikdy kupovať, čo sa otvoreno dáva!

PURGO

V záujme zdravia

upozorňujeme ctených čitateľov našich, že v páde tvrdej stolice najvládnej účinkuje, ako cukrik chuťavý a **viborný článok k prehnatiu „PURGO“** ktorý vynalezol profesor university dr. **Vámossy** a opatrený je privilegiumom uhkr. a ochrannou známkou. Pôsobí on nelen pri dospelých, lež i pri dieťkách a nemluvňatkách, s viborným výsledkom. Svedčia o tom nelen uhorskí leží ti uajvitečnejší profesori cudzozemska, medzi ktorými je profesor, súkromný rada dr. **Biedert**; profesor dr. **Kohts** v Strassburgu, profesor dr. **Novák** v Draždánoch; profesor dr. **Tunncliffe** v Londone. Veľkého vyznačenia stal sa účastným tento vynalezok, keď „PURGO“ objednali viackrát do vatikanskej lekárni **JEHO SVÁTOSTI PÁPEŽA LVA XIII.** Cena jednej škatule 1 koruna.

K dostanju v každej lekární a u dorabatela „Anjel“ lekáreň doposielateľ klinik university, Budapest, IX., Üllői-ut 45/b.

Pôvodný (Dr. Vámossym vynalezoný) „PURGO“ len v gálkoch opaskom ochrannou známkou opairených je k dostaniu. Akékoľvek iné zaobálenie alebo predávanie v podobe pastilek ako ho často odporúčajú, treba ako článok celkom bezcenny do prosta odmrštit'.

K povšimnutiu: Každý kus mydla s menom **SCHICHT** čistý a slobodný je košdlivej látky.

JEDNO pohladenie so

Schicht-mydlom

(„jelaňa“ alebo klúčmydlo)

nahraďuje

II.

DVE pohladenia obyčajným mydlom.

== Schicht-mydlo je to najlepšie a k potrebovaníu to najlacnejšie. ==

Zázrak priemyslu!

V New-Yorku a v Londíne nešialani ani európejskú suchu zem a preto jedna na strieborné náradie fabrika nútenos vydela sa byť, že svoj tovar len za cenu roboty toho predá. Ja som spnemocnený, spnemocnenstvo toto plniť a názáklade tomto za 6 zl. 60 krajciarov nasledujúce náradie pošlem:

- 6 kusov veľmi fajnové stolové nože so pravdivou anglickou klingou
- 6 kusov amerického patentovaného striebra vydlíčky,
- 6 kusov amerického patentovaného striebra jedáca ližice,
- 12 kusov amerického patentovaného striebra kávové ližice,
- 1 kus amerického patentovaného striebra pohlievkovú ližicu,
- 1 kus amerického patentovaného striebra mliekovú ližicu,
- 6 kusov Anglická Viktoria spodnie táčne.
- 2 kusy imponantné stolové svietniky,
- 1 kus ľajnové cukrové sitko,

42 kusov spolu len 6 zl. 60 kr.

Tieto 42 kusy predtýmto 40 zl. koštovali a vul len 6 zl. 60 kr. v najľavnejšej cene je k dostaniu. Americké a patentované striebra je jedna s vonku a s nutra biela kova, ktorá striebornú farbu aj 25 rokov udrží zači ja garantujem. Svedectvom tomu, že tento oznam

neni klamstvo

zavazujem sa bár komu, komu sa náradie nepai peniaze spatky dať. Nech nikto nezameská túto pohodlnú príležitosť použiť žebý si túto okrášľujúcu garnitúru nezaobstaral

ktorá utešeným svadbo a iným darom je, ďalej do každej lepšej domácnosti príliž je súca, k dostaniu je výlučne len u

A. HIRSCHBERGA
amerického patentovaného striebra závod
WIEN, II., Rembrandstrasse 19B. Telefon 14597.

Rozposielky na okolie s dobierkou alebo peniaze vopred v poslaní. Ku tomu čistiaci prach 10 kr. Opravdivý len na boku vydlíču ochraňujúcou markou (zdravotná kova).

Výťah s tisíce uznajúcich listov: S prvou zásielkou som úplne spokojný, prosím ešte jednu garnitúru za 6 zl. 60 kr. Koložvár barón Bánffy jeho exeu.

S prvou zásielkou som úplne spokojný, prosím ešte jednu zásielku. Kaloča, Ján Majorossy, kanonik.

Zasielku s jedacím servicom som obdržal, veľmi som spokojný nech mi ešte jednu takúto garnitúru 42 kusí na dobierku s amerického patentovaného striebra pošlú.

Bozovič, Kr.-Sörnska st. S. Keresztes hlavný slúžnv. Jej Excellencia, barónka Edelsheimova čo najvršie odporúčala mne Váš stolový nábytok, prečo ešadnm Vás, ráčte i mne dvojo takýchto nábytkov, po 6 zl. 50 kr. poslať.

Gr. Helena Tisza, rod Degenfeld-Schomberg. Zasielku som obdržal, veľmi som spokojný a budem to aj drulším odporúčať. Andrej Lehóczky kanonik a farár Zemplén-Szinna.

Sukne Lodenové kus 65--70 kr.; grisetové 1zl. 1.20 a vyše; zástery, košeľe šatky, pančuchy atď. všetko za výhodné ceny. Dalej odporúčam

Praktické deky na kone.

Tiež i k prikryvanu čelade sa hodiace kus 1 zl. 50, 1.80, 2 zl. Spočtovon dobierkou zasiela tkáčska dielna Adolfa Jelínek v Lisku. p. Jimramov. Morava 5 kilová zasielka presvedčí každého o dobrej jakosti a neobyčajnej lacnote a povzbudí ku muobým ďalším objednávkam.

Pukúste a presvedčíte sa!

Ziadajte si cenník

Zdarma a bezplatne zašlem môj, v slovenskej reči, bohaté ilustrovaný cenník, ktorý viac než 1000 obrazov obsahuje rozličných hodin, zlatých a strieborných predmetov ako aj hudobných nástrojov

Hanns Konrád

I. hodinová fabrika a exportní obchod
BRÜX No. 1493. (Česko.)

Dozovca

hladá sa ku robotám pri repe, prisky a triezvy, vyslužení podofficieri maju prednost. Plat mesačne 60 kor. — Pri s odpovednom upotrebeni stála služba.

Prosbopisy treba zaslať na správu statkov grfa Apponyho Nyitra-Jablonic.

500 Korún

vyplatím tomu, komu by po upotrebovaní. **Bartillovej ústnej vody**, jedna fľaška 70 h. prinavrátilo sa bole nie zubov alebo zápach, z úst. (franko-Zasielka 95. h. osobyte). **E. Bartilla-Winkler, Viedeň (Wien) 19/1, Sommergasse č 1.** Žiadajte si v lekární **Bartillovu** vodu na zuby. Kto by nám oznámil nejakých napodobňovateľov ten bude štedre obdarený. Na miesta, kde by táto voda nebola k dostaniu, pošlem 7 fliaš za 5 K 20 h. frankov. Jednu flau nepošlem.

Oznamy * *
*** * prijíma administracia**

„Krest'an“

Budapest,

Szentkirályi-utca 28.

Lacné české perie.

5 kilo nové tmavé driapané 9 kor. 60 hal., lepšie 12 kor. Biele mäkké, jak páper 18 kor. — 24 kor. Biele ako snah mäkké ak páper, driapané 30 kor. — 36 kor. Rozposielanie s dobierkou franco; zamenenie a nazpät prijae je pod touti výnimkou dovolené jestli sa na poštové útraty vynahradia. **Beneditk Sachsel, Lobes 135** (pošta Pilsen Čechy.)

Jedine pravý

THIERRYHO BALSAM

Tento balsam slúži vnútorne. Je 1. Nedomstizne pôsobivým liečivým prostriedkom pri všetkých nemocach pľúc a prsnierni katarrh a zamedzuje výmety, odnima boľastný kášeľ a lieči 1 zastaralé nemoce toho druhu. — Pôsobí výtečne pri zánete v krku, v chriptani a pri všetkých nemocach krku atd. — 3. Zahája dokladne každú horúčku. — 4. Hojí prekvapujúcim spôsobom všetky nemoce jatier, žalúdka a čriev, zvlášte žaludkove krce, koliku a trhanie v živote. — 5. Odnima boľast a hojí zlatú žilu a haemorrhoidy. — 6. Pôsobí ľahko odvädive čistí krv i ľadviny, odnima hypochondriu i fažkomysel'nost, podporuje chuť k jedlu a zažívaniu. — 7. Služi výtečne pri boľastach zubov, pri výžranich zuboch, hnilobe úst a pri všetkých nemociah zubov a úst, jako aj odštrahuje rihanie a neprijemný zápach z úst a žalúdka. — 8. Je dobrým prostriedkom proti hlístam pásmocni a proti epilepsii, čili padúcej nemoci. — 9. Služi zovnutorne ako po divný liečivý prostriedok za dobro uznany na všetky rany, červstve i staré, na jizvy, ružu, osý-u, fistule, bradavice, popáleniny, zmrzlé údy, na svraby, podkožnice a výrazky, na rozpukané a drsné ruky atd', a odnima hoľastí a hučanie v hlave, trhanle, pákostnicu, hoľastí v ušiach atd'. — 10. Je to vobec liečivý prostriedok, ktorý tak vnútorne, ako zovnutorne s nepochybným výsledkom dá sa užívať. ktorý je veľmi reálny a doc-la neškodný a v žiadnej rodine nemá jak prvá pomoc pri influenze, cholere s iných nákazivých nemocach chybieť. Všimnime si teda vždy shora udané zelené známky ochranné! Kde neny žiadni sklad mojo balsamu, tam objednavajme priamo a adresujeme lekárne u Anjela strázeu Adolfa Thierryho v Pregrade u Rohitsch-Sauerbrunnu. Proti napodobnizneniu chráni najlepšie priama objednávka z mojej fabríky. Stojí 12 malých alebo 6 dvojitých fľašiek franko na každú stanicu Rakúsko-Uhorska 4 kor. Menej než 12 malých alebo 6 dvojitých fľašiek sa nezasiela. Zasiela sa len proti predchodnému poukázaniu alebo dobierke obnosu.

Thierry A. lekárník v Pregrade u Rohitsch-Sauerbrunnu.

Sila a účinok

pravej Centifoliovej masti

Pravá Centifoliová masť užíva: Pri boľavých prsích šesti-nedejek, pri zastavenom odtoku mlieka, ztvrdnutí prs. pri ruži, pri vselijakých zastaralých úrazoch, otvorených nohách, ranách, slanom vredu, nábehých nosách i pri kostijedu, pri tanách úcho-dených, bodených, rezaných, drtných a strejných, k vytiahnutiu všetkých cudzích telies, ako: triesok, skla a dreva, piesku, brokov trní atd', pri všetkých podobraninách a narustoch karbunkoloco, novotvoroch a raku, pri červu v prstoch, vredoch nechtoy, i ľuzgrioch pri nobách chodom rozbolených, spaleninách všetkých druhov, zmrzých údoch, preležaní nemocných, naderoch krvných, pri otoku uší a boľavých deti atd. atď. Centifoliová masť čím staršia býva, tým je výtečnejšia v účinku! Je odporúčania hodné, mať vždy v rodine zásobu tohoto jedine svojho druhu zachovajúceho prostriedku. — Menej než dve krabice sa nezasielajú; zasielanie deje sa výhradne len proti predchodnému poukázaniu alebo dobierke obnosu. Dva tégliky s poštovným portom, nákladný M listom a obalom atd. 3 kor. 40 hal.

Jediný prameň objednávok je -

„Lekareň u Anjela stázeu ADOLFA THIERRYHO v Pregrade“ u Rohitsch-Sauerbrunnu.

Oba tieto, dotyčno liečivosti jejich zvlášte výborné články, neni sú podobrené zkazitosti, bo oproti čím sú staršie, tým väčšiu cenu maju a tým lepšej účinkujú, ani netrpia kroz zimu a horká, i možu rozposielat sa v každej čiastke roka.

Zdarma rozposielame tlačenu knižočku, ktorá obsahuje výrazy vďakov a uznania nezčiselných a mnohoročných odberateľov liekov mojih po celom svete. Túto knižočku rozposielam pri predbežnom doposlani 20 hal. v listových kolkoch. Odberateľom našim doposielame knižočku franko a zdarma.

Sklady u lekárnika: Jozefa Töröka a Dra Eggera v Budapešti a L. Vértes Lugos.

DEMETER SOLUT. KALISUL FOGNAJACOL jehož najehýrečnejší lekáři a professori s vytečným účinkom upotrebuju pri suchej nemoci (tuberkulosi), kašľani, zachripnutí, prsných a pľúcnych nemociah, katáre, astme, fažkom dýchání, suchom kašľani a gágorovných nemociah, horúčku a potenie zastavi. Pri detskom somárskom kašľi Dolicin nevidané účinky preukáže. Cena 2 kor. hall. a kor. Dostať u Kornela Demeter, lekárnika, v Szászváros-e, Iskola-tér 53., a v Budapešti u Jozefa Török lekárnika, Király u. 12.